

Wetenschappers moeten gegevens openbaar maken en copyright afstaan

NWO eist onderzoeksdata op

Door onze redacteur

KAREL BERKHOUT

ROTTERDAM. Wetenschappers die een onderzoekssubsidie krijgen van NWO, moeten hun gegevens voortaan openbaar maken. NWO, de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek, wordt mede-eigenaar van de data. NWO is met een budget van ruim een half miljard euro de grootste financier van onderzoek in Nederland.

„Wetenschappers hebben ten onrechte het idee dat de onderzoeksgegevens van henzelf zijn”, zegt Ron Dekker, directeur Instituten bij NWO. „Maar die data zijn van ons, in elk geval voor een groot deel. En wij willen de data voor iedereen toegankelijk te maken. Zo kunnen we de baten van het kostbare onderzoek over meer partijen verdelen en kan interessant vervolgonderzoek worden verricht met dezelfde data.”

De stap van NWO past in een langlopend debat in de academische wereld over het openbaar maken van ruwe onderzoeksgegevens. ‘Open ac-

cess’ helpt de wetenschap vooruit, luidt de communis opinio, en maakt het wetenschappers moeilijker om te frauderen. Wetenschappers zijn terughoudend met het geven van inzage. Recent onderzoek in het wetenschappelijke tijdschrift *Plos ONE* toonde dat van 500 artikelen in de 50 belangrijkste wetenschappelijke publicaties nog geen 10 procent de data beschikbaar zijn.

In Nederland is het debat over open access onlangs opgelaaid door de affaire rond psycholoog Diederik Stapel, die onderzoeksgegevens gefingeerd zou hebben. „Open access leidt er niet toe dat collega’s massaal elkaars data gaan controleren”, zegt Dekker: „Wel kan de verleiding om te frauderen minder worden, als een wetenschapper weet dat anderen zijn data kunnen inzien.”

Sociaal-psycholoog Joop van der Pligt, hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam, plaatst een kanttekening. „Je moet de data delen als het onderzoek klaar is, maar wanneer is het klaar? Zeker bij langlo-

pende onderzoeken is dat lastig te bepalen”, zegt hij. „Maar het is onvermijdelijk dat we de kant opgaan van open access.”

NWO heeft de verplichte open access onlangs toegevoegd aan de subsidievoorwaarden, meldt huisblad *E-data & Research*. Dekker: „We zijn bezig met een campagne met de boodschap: de data zijn niet jou.”

Heel goed, vindt directeur Peter Doorn van Data Archiving and Networked Services (DANS): „Deze stap van NWO helpt ons zeer.” DANS verzamelt onderzoeksgegevens van wetenschappers en maakt die digitaal beschikbaar. „Maar dat gaat soms moeizaam. In de bètawetenschappen is het delen van data heel normaal, bij alfa- en gammawetenschappen is het veel minder ingeburgerd.”

Sociaal-psychologen bijvoorbeeld, waartoe ook Stapel behoort, delen nauwelijks data. Ook economen doen het weinig. Archeologen die vaak jaren onderzoek doen naar hun vondsten zijn geneigd hun data al die tijd onder zich te houden. „Maar

met de archeologen hebben we nu een overeenkomst over het delen van data”, zegt Doorn. „En sinds kort ook met de dendrochronologen.”

De dendrochronologie, de wetenschap die aan de hand van jaarringen in bomen hout dateert, reconstrueert onder meer de historie van het klimaat. Die onderzoeksgegevens spelen een rol in het debat over klimaatverandering. De Queen’s Universiteit in Belfast moest in 2010 van de rechter zulke gegevens afstaan aan een Britse klimaatcepticus.

NWO wil ook dat wetenschappers het auteursrecht op hun artikelen niet langer overdragen aan tijdschriften. „Een onderzoeker kan beter een licentie afgeven.” Maar *Science* en *Nature*, twee van de meest vooraanstaande wetenschappelijke tijdschriften ter wereld, eisen altijd het copyright. Dekker: „Dat betekent dat wij strijd moeten leveren met commerciële uitgeverij die hun verdienmodel willen handhaven.”

Commentaar: pagina 2